

Студенттер мен жас ғалымдардың
«ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ БІЛІМ - 2018»
XIII Халықаралық ғылыми конференциясы

СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ

XIII Международная научная конференция
студентов и молодых ученых
«НАУКА И ОБРАЗОВАНИЕ - 2018»

The XIII International Scientific Conference
for Students and Young Scientists
«SCIENCE AND EDUCATION - 2018»

12th April 2018, Astana

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ**

**Студенттер мен жас ғалымдардың
«Ғылым және білім - 2018»
атты XIII Халықаралық ғылыми конференциясының
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ**

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
XIII Международной научной конференции
студентов и молодых ученых
«Наука и образование - 2018»**

**PROCEEDINGS
of the XIII International Scientific Conference
for students and young scholars
«Science and education - 2018»**

2018 жыл 12 сәуір

Астана

УДК 378

ББК 74.58

Ғ 96

Ғ 96

«Ғылым және білім – 2018» атты студенттер мен жас ғалымдардың XIII Халықаралық ғылыми конференциясы = XIII Международная научная конференция студентов и молодых ученых «Наука и образование - 2018» = The XIII International Scientific Conference for students and young scholars «Science and education - 2018». – Астана: <http://www.enu.kz/ru/nauka/nauka-i-obrazovanie/>, 2018. – 7513 стр. (қазақша, орысша, ағылшынша).

ISBN 978-9965-31-997-6

Жинаққа студенттердің, магистранттардың, докторанттардың және жас ғалымдардың жаратылыстану-техникалық және гуманитарлық ғылымдардың өзекті мәселелері бойынша баяндамалары енгізілген.

The proceedings are the papers of students, undergraduates, doctoral students and young researchers on topical issues of natural and technical sciences and humanities.

В сборник вошли доклады студентов, магистрантов, докторантов и молодых ученых по актуальным вопросам естественно-технических и гуманитарных наук.

УДК 378

ББК 74.58

ISBN 978-9965-31-997-6

©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия
ұлттық университеті, 2018

Список использованных источников:

1. Магомедов, М. Ш. Международно-правовое регулирование пределов защиты журналиста во время вооруженного конфликта / М. Ш. Магомедов // Московский журнал международного права. - 2007. - № 4. - С. 273-274.
2. Женевская конвенция о защите гражданского населения во время войны от 12 августа 1949 года // Международное гуманитарное право в документах / Ю. М. Колосов, И. И. Котляров. - М. : Изд-во МНИ международного права, 1996. - С. 266-333.
4. Международный комитет Красного Креста. [Http://www.icrc.org/rus](http://www.icrc.org/rus) 01.03.2018г.
5. Русская радиослужба Организации Объединенных Наций. [Http://www.unmultimedia.org](http://www.unmultimedia.org) 01.03.2018г.
6. Международная федерация журналистов. [Http://www.ifj.org](http://www.ifj.org) 08.03.2018г.

УДК 341.1/8

ҰЛТТАР ЛИГАСЫНЫҢ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚҰҚЫҚТЫ ДАМУЫҒА БЫҚПАЛЫ

Сыдық Арайлым Жеңісқызы
Sydykovaa2@mail.ru

Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Заң факультеті
Халықаралық құқық мамандығы
Мпк-21 тобының студенті. Астана, Қазақстан
Ғылыми жетекші: Сейдеш Б.Б

Андатпа. Ұлттар Лигасы саяси сипаттағы алғашқы халықаралық әмбебап үкіметаралық ұйым болды. Әлеуметтік ғылымдар саласындағы мамандар оны бюрократиялық ұйымның жаңа нысаны ретінде қарастырды. Бұл мақаланың мақсаты - Ұлттар Лигасының қызметі, оның қағидалары мен идеясының үздіксіздігі тұрғысынан кешенді сараптама жасау және талдау, сондай-ақ осы ұйымның халықаралық құқықты одан әрі прогрессивті дамытудағы рөлі.

Аннотация. Лига Наций была первой международной универсальной межправительственной организацией политического характера. Специалисты по общественным наукам рассматривали его как новую форму бюрократической организации. Цель этой статьи является комплексное рассмотрение и анализ деятельности Лиги Наций, в аспекте преимущества ее принципов и идей, а также роли этой организации в последующем прогрессивном развитии международного права.

Түйін сөз. Ұлттар Лигасы, әмбебап үкіметаралық ұйым, бюрократиялық ұйым

Ключевые слова. Лига Наций, универсальная межправительственная организация, бюрократическая организация

2018 жылы 18 сәуірде Ұлттар Лигасын жою туралы шешім қабылданған күннен бастап 72 жыл болады.

1946 жылы 18 сәуірде Ұлттар лигасы - 1919 жылы құрылған, Халықтар арасындағы ынтымақтастыққа жәрдемдесу және олардың бейбітшілік пен қауіпсіздігіне кепілдік беру мақсатында Біріккен Ұлттар Ұйымының қалыптасуына байланысты өмір сүруі тоқтатылды.

Париж бейбітшілік конференциясында (1919-1920 жж.) Құралған және Версаль бейбітшілік шартына (1919 ж.) Және Бірінші дүниежүзілік соғысты (1914-1918 жж.) Аяқтаған басқа да бейбіт келісімдерге кіретін арнайы комиссия жасаған Ұлттар Лигасының Жарғысы, бастапқыда 44 елмен қол қойды, соның ішінде Антанта тарапынан соғысқа қатысқан 31 мемлекет немесе соған қосылған және соғыста бейтараптық сақтаған 13 мемлекет. Құрама Штаттар Ұлттар Лигасының жарғысын ратификацияламады және оның мүшелігіне кірген жоқ.

Ұлттар Лигасының мүшелерінің жалпы саны 45-60 мемлекет арасында өзгеріп отырды.

Бірінші дүниежүзілік соғыс нәтижесінде пайда болған Ұлттар Лигасы бейбітшілік пен қауіпсіздікті қамтамасыз ету үшін үкіметаралық ұйым құрудың алғашқы тәжірибесі болды. Кейінірек, тарих бұл тәжірибе екіұштылықсыз екенін көрсетті, өйткені қазіргі уақытқа дейін Лиганың қызметі сынға ұшырайды, ал оның жетістіктері көп жағдайда байқалмайды. Сонымен бірге, оның Жарғысында көрсетілген идеялар сәтсіздікке ұшыраған жоқ, керісінше, уақыт халықаралық құқықтың дамуы үшін маңыздылығы мен өзектілігін көрсетті деп айту дұрысырақ болар еді.

Ұлттар Лигасын жасаушылардың негізгі қателігі - әлемді біртұтас және Бірінші дүниежүзілік соғыстың жеңімпазына толықтай тиесілі ретінде көру. Осының салдарынан оның Жарғысында көптеген қарама-қайшылықтар, қарулы күштерді пайдалануға тікелей тыйым салынбауы және отаршылдық жүйенің іс жүзінде заңдастырылуы фактісі болды.

Біріккен Ұлттар Ұйымын құру кезінде әлемде екі басым әлеуметтік-экономикалық жүйе пайда болды, соның арқасында мемлекеттердің тиімді ынтымақтастығы принципіне негізделген халықаралық-саяси ойлауды бейнелейді.

Ұлттар Лигасы кезеңінде жарияланған отандық ғалымдардың зерттеулерінде айтылғандай, осы еңбектердің көпшілігі Ұлттар Лигасының құрылу тарихы, оның құрылымы алдымен объективті (1925 жылға дейін), содан кейін сыни, идеологиялық тұрғыдан түсті, оның қызметін бағалауды сипаттады. Сонымен қатар, 1926 жылдан бері жарияланған зерттеулердің басым бөлігі тек Лиганың жетістіктерін айтпай нақты нәтижелерге жете алмаған мәселелерді қарады. Осылайша, осы зерттеулердің көпшілігі заңгерлікке қарағанда тарихи еді және көбінесе журналистік сипатта болды.

Екінші топқа соғыстан кейінгі кезеңде жарияланған Ұлттар Лигасының қалыптасуы мен қызметіне арналған отандық ғалымдардың еңбектері кіреді. Осы көздер тобында Р.М. Ильяхинның монографиясын «Ұлттар Лигасы. 1919-1934 жж.» атап өту қажет. Ол Ұлттар Лигасын құру және оның қызметі туралы алғашқы ішкі жалпылама зерттеу болды және осы халықаралық ұйымның тарихына қатысты жалпы түсінік берді [1].

Үшінші топқа 1920-1945 жж. Кезеңінде шыққан шетелдік ғалымдардың көптеген басылымдары бар, онда Ұлттар Лигасының пайда болуы мен қызмет етуінің тарихи аспектілері ұсынылған, бірақ оның Жарғысының көптеген ережелері талданды.

Соңғы дерек көздер тобы соғыстан кейінгі жылдары жарияланған шетелдік авторлардың еңбектері болып табылады [2].

Бұл мақаланың мақсаты - Ұлттар Лигасының қызметін оның қағидаттары мен идеяларының сабақтастығы, сондай-ақ осы ұйымның халықаралық құқықты одан әрі прогрессивті дамытудағы рөлі туралы жан-жақты талдау және қарастыру. Бұл мақсат келесі мәселелерді қамту арқылы жүзеге асырылады:

1. Ұлттар лигасы Жарғысының ережелерін талдау, оның мәтінінде бекітілген негізгі идеялармен танысу үшін жүргізеді.

2. Осы құжаттың халықаралық құқықты дамытуға әсерін анықтау үшін оның мәтінінде болған қақтығыстарды ескере отырып, Статуттың жекелеген баптарының өзара байланысын зерттеу.

3. Ұжымдық қауіпсіздік жүйесін құру, мемлекеттердің саяси емес салада, сондай-ақ Жарғыда жарияланған қағидаттар мен мақсаттарға сәйкестігін бағалау мақсатында мандат аумақтарды басқару саласында ынтымақтастықты жүзеге асыруда Ұлттар Лигасының қызметін қарастыру.

4. Халықаралық құқықтың іргелі принциптерін дамытудағы рөлін анықтау үшін Халықаралық әділ соттың тұрақты сотының құқық қолдану тәжірибесін талдайды

5. Статутқа енгізілген идеялардың халықаралық құқықтың іргелі принциптерін одан әрі дамытуға әсерін зерттеу.

6. Осы құжаттардың негізінде жатқан бірқатар идеялардың ұқсастығын көрсететін жалпы үлгілерді анықтау мақсатында Ұлттар Лигасы Жарғысының және БҰҰ Жарғысының ережелерін талдайды.

7. Ғылыми айналымға Ұлттар Лигасының қызметімен байланысты әдебиеттер мен дереккөздердің ауқымды жиынтығын енгізу, ғылыми негізделген тұжырымдар жасау, халықаралық ұйымдар қызметінің тиімділігін арттыру бойынша практикалық ұсыныстарды қалыптастыру [3].

Зерттеудің нормативтік-құқықтық негізі Париж бейбітшілік конференциясы нәтижесінде жасалған бейбіт шарттар, сондай-ақ Ұлттар лигасы мен Біріккен Ұлттар Ұйымы шеңберінде қабылданған ресми құжаттар мен материалдар, соның ішінде халықаралық шарттар мен келісімдер болды. Халықаралық Соттың тұрақты палатасының шешімдері мен консультативтік пікірлері маңызды дереккөз болып табылады.

Зерттеудің әдіснамалық негізі болып табылатын танымдық ғылыми теорияның негізгі принциптері, оның негізгі принциптері историзм, объективтілік, толыққандылық, салыстыру, ғылыми сипаттама, сыни қабылдау және ұсынылатын ұсыныстарды көрсету болып табылады.

Қазіргі уақытта заңдық әдебиет Ұлттар Лигасының басты кемшіліктерінің бірі соғыс халықаралық дауды шешуге ең соңғы шешім ретінде қолдануға мүмкіндік беретін көзқарас қалыптастырды. Алайда, Жарғының ережелерін талдау осы құжаттың жалпы мағынасы, сондай-ақ 11-баптың ережелері Лигаға әмбебап бейбітшілікке кедергі келтіруі мүмкін кез-келген соғысты және әрекеттерді тоқтатуды талап етті деп қорытынды жасауға мүмкіндік береді.

Статуттың қақтығыстың сипатына қарамастан, онда ол халықаралық құқықтың іргелі қағидаттарына айналған бірқатар принциптерді қамтиды. Олардың ішінде: мемлекеттердің егемендік теңдігі; мемлекеттің ішкі істеріне араласпау; мемлекеттердің аумақтық тұтастығы мен саяси тәуелсіздігі; міндеттемелерді адал орындау; күшін немесе күш қолдану қаупін жоққа шығару; халықаралық дауларды бейбіт жолмен шешу; мемлекетаралық ынтымақтастық.

Статуттың қақтығыстың сипатына қарамастан, онда ол халықаралық құқықтың іргелі қағидаттарына айналған бірқатар принциптерді қамтиды. Олардың ішінде: мемлекеттердің егемендік теңдігі; мемлекеттің ішкі істеріне араласпау; мемлекеттердің аумақтық тұтастығы мен саяси тәуелсіздігі; міндеттемелерді адал орындау; күшін немесе күш қолдану қаупін жоққа шығару; халықаралық дауларды бейбіт жолмен шешу; мемлекетаралық ынтымақтастық [4].

Ұлттар Лигасы шеңберінде құрылған мандаттар жүйесі мемлекеттердің отарлық саясатында сапалы жаңа құбылысқа айналды. Басқарылатын аумақтардың тұрғындарының құқықтарын қорғаудың жетілдірілмеген механизміне қарамастан, осы жүйенің маңыздылығы оның шеңберінде отаршылдық мәселе реформаланып жатқандығы болды. Бұл екі жағдаймен белгіленеді: 1) БҰҰ-ның қамқорлық жүйесі шеңберінде мандаттар жүйесінің негізгі қағидалары қарызға алынды және кейіннен өзгертілді; 2) қорғаншылық жүйесінде Ұлттар Лигасының Тұрақты Өкілеттілік Комитеті алдында тұрған ең өзекті мәселелер шешілген жоқ. Осылайша, БҰҰ-ның қамқорлық жүйесі Ұлттар Лигасының саясатымен басқарылатын аумақтарға қатысты үздіксіздіктің көптеген ерекшеліктерін сақтап қалды.

Халықаралық әділ соттың тұрақты сотының қызметі қазіргі заманғы халықаралық құқықтың дамуына әсер етті, өйткені оның шешімдері мен консультативтік пікірлері осындай қағидалар мен институттарды бекітті: халықаралық жауапкершілік принципі; міндеттемелердің әділ орындалу принципі; мемлекеттердің егемендік теңдігі қағидаты; *forum prorogatum* институты. Палата туралы ережеде алғаш рет уақытша шаралар туралы ереже бекітілді, ол кейіннен расталды. Сонымен қатар, Палата тәжірибесі азшылық құқықтарын қорғау және адамның негізгі құқықтарын қорғау қағидатын дамыту үшін мекеменің қалыптасуына ықпал етті; *jus cogens* нормаларының тұжырымдамасының дамуына әсер етті.

Зерттеудің теориялық және тәжірибелік маңызы Ұлттар лигасының қызметін халықаралық құқық тұрғысынан зерттеуге арналған ғылыми көзқарастар ауқымын кеңейтуге мүмкіндік береді. зерттеудің материалдарымен негізін әтижелері біріккен ұлттар ұйымының жаңа халықаралық құқық

тық мәселелер мен айналысатын іс-әрекеттерін жан-жақты талдау және қарастыру үшін пайдаланылуы мүмкін болады.

Ұлттар лигасының жарғысының және Біріккен Ұлттар ұйымының жарғысының кейбір ережелерін салыстырмалы талдасақ, әрине, мемлекетаралықынтымақтастыққағидасы ұлттар лигасының қасында жатыр. Статуттың жекелеген баптары қару-жарақты қысқарту, бейбітшілік пен қауіпсіздікті қамтамасыз ету, сондай-ақ экономикалық, әлеуметтік және гуманитарлық мәселелерді шешу саласындағы мемлекеттердіңынтымақтастығы наарналған. Сонымен бірге әмбебап бейбітшілікті сақтау мәселесі еңерекше болды, алайда статуттың тек ушмақаласы әлеуметтік-экономикалық мәселелерді шешуге арналды.

Мемлекеттер арасындағыынтымақтастыққағидаты БҰҰ Жарғысында (3-бап, 1-тармақ) белгіленді, оған сәйкес ұйымның мақсаты - экономикалық, әлеуметтік, мәдени және гуманитарлық мәселелерді шешуде халықаралықынтымақтастық, сондай-ақ адам құқықтарын құрметтеуді дамыту. Лига тәжірибесіне керее отырып, БҰҰ Жарғысының мәтінін еса сия емесынтымақтастық туралы екі тарау енгізілді және БҰҰ-ның негізгі органдарының біріретінде экономикалық және әлеуметтік кеңес болды.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі.

1. Сильченко Ю.С. Влияние положений Статута Лиги Наций на интересы государств, не входивших в ее состав // Актуальные проблемы экономики и права. -2011. - №2 (18). -С. 267-272.
2. Сильченко Ю.С. Возможность пересмотра (ревизии) международных договоров в рамках Лиги Наций // Евразийский юридический журнал. - 2011. -№9 (40).-С. 41-43.
3. Сильченко Ю.С. Еще раз о принципе единогласия в международном праве // Вестник экономики, права и социологии. - 2011. -№3. - С. 117-121.
4. Овчинникова Ю.С. К вопросу о допустимости интервенции по статуту Лиги Наций // Евразийский юридический журнал. - 2015. - № 4 (83). -С. 94-97.

УДК 341.8

КОНСУЛДЫҚ ҚҰҚЫҚ

Танирберген Жансая Аманкелдіқызы

Zhansayakzz@mail.ru

Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Заң факультеті

Халықаралық құқық мамандығы

Мпк-21 тобының студенті. Астана, Қазақстан

Ғылыми жетекші: Сейдеш Б.Б

Аңдатпа. Мақалада Қазақстан Республикасының консулдық құқықтың мәселесі қарастылады. Сонымен қатар, консулдық мекемелердің мәртебесін, атқарымдарын, құқықтары мен міндеттерін, олардың міндеттерінің тізбесін, оларға берілетін артықшылықтардың, жеңілдіктер мен иммунитеттердің ауқымын айқындайды.

Аннотация. В статье рассматривается вопрос о консульском праве Республики Казахстан. Он также определяет статус, функции, права и обязанности консульских должностей, перечень их обязанностей, степень их привилегий, привилегий и иммунитетов.

Annotation. The article deals with the issue of the consular law of the Republic of Kazakhstan. It also defines the status, functions, rights and duties of consular posts, a list of their duties, the degree of their privileges, privileges and immunities.

Түйін сөз. Қазақстан Республикасы, консул, консулдық құқық, консулдық қатынас, консулдық патент.